

Tisková zpráva

Postoj veřejnosti ke konzumaci vybraných návykových látek – květen 2019

- ⊗ Jako nejvíce morálně přijatelnou hodnotí dotázaní pravidelnou konzumaci tabáku (40 %). Pravidelnou konzumaci léků proti bolesti, na spaní či uklidnění hodnotí jako morálně přijatelnou 23 % respondentů a o pět procentních bodů nižší podíl dotázaných vidí jako morálně přijatelnou pravidelnou konzumaci alkoholu (18 %).
- ⊗ Občasná konzumace je pro respondenty nejvíce přijatelná u alkoholu (70 %) a v případě léků proti bolesti, na spaní či uklidnění (63 %).
- ⊗ Jako morálně zcela nepřijatelná je nejčastěji hodnocena konzumace drogy jako extáze, pervitin a heroin (81 %). Konopné drogy pak jako zcela nepřijatelné hodnotí 43 % respondentů.

Zpracoval:

Martin Spurný

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 583, e-mail: martin.spurny@soc.cas.cz

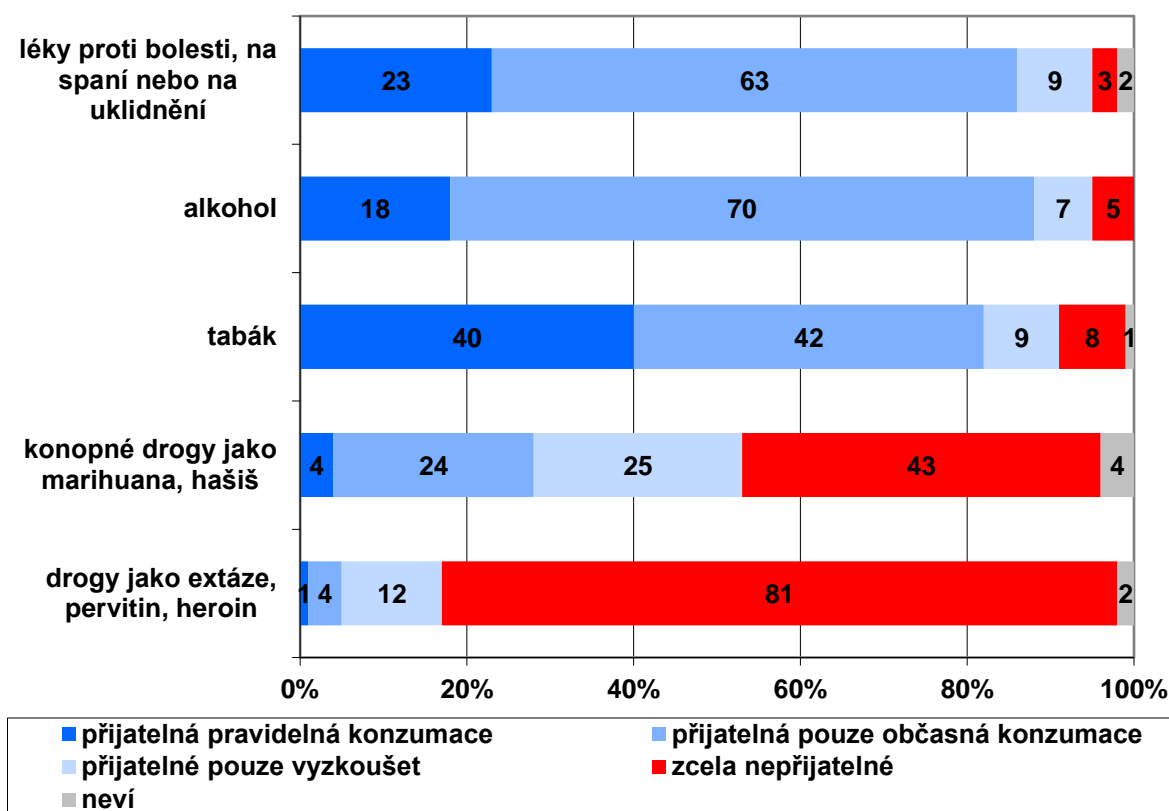
V květnovém šetření dotazovalo Centrum pro výzkum veřejného mínění sadu otázek týkajících se postojů veřejnosti ke konzumaci návykových látek. Dotázaní hodnotili, do jaké míry považují za přijatelnou konzumaci některých návykových látek, konkrétně tabáku, alkoholu, léků proti bolesti, na spaní nebo na uklidnění, konopných drog (např. marihuana, hašiš) a drog jako je extáze, pervitin a heroin.

Respondenti u zmíněných látek posuzovali, zda vidí jejich konzumaci jako přijatelnou na pravidelné bázi, pouze občas, pouze za účelem vyzkoušet danou látku či její konzumaci vnímají jako morálně nepřijatelnou. Jako nejvíce přijatelnou hodnotí dotázaní pravidelnou konzumaci tabáku (40 %). Pravidelnou konzumaci léků proti bolesti, na spaní či uklidnění hodnotí jako morálně přijatelnou 23 % respondentů a za morálně přijatelnou pravidelnou konzumaci alkoholu považuje 18 % respondentů. Pouze malá část respondentů pak považuje za takto přijatelné užívat konopné drogy (4 %), téměř nikdo pak nepovažuje pravidelné užívání drog jako extáze, pervitin a heroin za morálně přijatelné (viz graf 1).

Občasná konzumace je pro respondenty nejvíce přijatelná v případě alkoholu (70 %) a pro o sedm procentních bodů méně respondentů také u léků proti bolesti, na spaní či uklidnění (63 %). Více než dvě pětiny (42 %) pak schvalují občasnou konzumaci tabáku a téměř čtvrtina (24 %) dotázaných občasnou užívání konopných drog. Nejmenší podíl (4 %) dotázaných by považoval za morálně přijatelné občasnou užívání drog jako extáze, pervitin a heroin. Čtvrtina (25 %) občanů označuje jako přijatelné vyzkoušení konopných drog jako marihuany nebo hašiše. Více než desetina respondentů pak schvaluje vyzkoušení drog jako je extáze, pervitin a heroin (12 %).

Jako nejvíce morálně nepřijatelná je hodnocena konzumace a tedy i pouhé vyzkoušení drog jako extáze, pervitin a heroin (81 %). Méně než polovina (43 %) respondentů vnímá jako nemorální užívání či zkoušení drog na konopné bázi. Morálně nepřijatelná je pak pro necelou desetinu (8 %) respondentů jakákoliv konzumace tabáku. Nejméně dotázaných pak označuje za takto nepřijatelné pití alkoholu (5 %) a užití léků proti bolesti, na spaní či uklidnění (3 %).

Graf 1: Morální přijatelnost konzumace vybraných látek¹ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 4. – 14. 5. 2019, 1026 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Podrobnější analýza ukázala, že lidé, kteří mají mezi svými přáteli konzumenty konopných drog, hodnotí častěji pravidelné užívání ostatních zmíněných látek jako morálně přijatelné.² Podobné tendence vidíme i u dotázaných, kteří mají mezi svými přáteli lidi užívající drogy jako je heroin, pervitin nebo extáze. Opět tyto respondenti častěji označují za morálně přijatelnou konzumaci tabáku, alkoholu, léků proti bolesti, na spaní či uklidnění a konopných drog. Jako podstatné se dále ukazuje i to, zda respondent sám hodnocené látky užívá či je někdy v minulosti užíval.³ Lidé s touto osobní zkušeností významně více hodnotí konzumaci dané látky jako přijatelnou. V případě zkušenosti s drogami jako je extáze, heroin či pervitin se tato tendence ještě zvyšuje.

Rozdíly na základě věku respondentů ukazují, že hodnocení přijatelnosti pravidelné konzumace konopných drog klesá s věkem. Dotázaní ve věku od 15 do 29 let významněji více označují pravidelnou či občasnou konzumaci konopných drog za přijatelnou (konkrétně lidé ve věku 15 až 19 let 45 %, 20 až 29 let 38 %). V největším kontrastu k nim jsou lidé starší 60 let, z nichž pravidelnou či příležitostnou konzumaci těchto drog považuje za morálně přijatelnou necelá pětina dotázaných (19 %). Obdobné věkové rozdíly, i když s téměř o řád nižšími hodnotami, jsou taktéž v případě drog typu extáze, pervitin či heroin, které za morálně přijatelné považuje ve věku od 15 do 29 let 6 % dotázaných a mezi staršími 60 let 2 % dotázaných.

¹ Znění otázky: „Je podle Vás morálně přijatelná konzumace následujících látek? Pokud ano, za jakých okolností? a) Tabáku, b) alkoholu, c) léků proti bolesti, na spaní nebo na uklidnění, d) konopných drog, jako je např. marihuana, hašiš, e) drog jako je např. extáze, pervitin, heroin.“ Možnosti odpovědí: přijatelná pravidelná konzumace, přijatelná pouze občasná konzumace, přijatelné pouze vyzkoušet, zcela nepřijatelné.

² Znění otázky: „Je mezi Vašimi přáteli nebo známými někdo, kdo užívá nebo někdy užíval a) konopné droby jako je např. marihuana nebo hašiš, b) drogy, jako je např. heroin, pervitin nebo extáze?“ Možnosti odpovědí: ano, ne.

³ Znění otázky: „Užil jste někdy Vy osobně a) konopné droby jako je např. marihuana nebo hašiš, b) drogy, jako je např. heroin, pervitin nebo extáze?“ Možnosti odpovědí: ano, ne.

Významnější rozdíly na základě pohlaví respondenta vidíme v názorech na přijatelnost pravidelné konzumace alkoholu a tabáku. Ženy jsou méně přesvědčené než muži, že konzumace tabáku na pravidelné bázi je morálně přijatelná (ženy 32 %, muži 48 %) a v případě přijatelnosti pravidelné konzumace alkoholu vidíme podobný o dva procentní body menší rozdíl (ženy 12 %, muži 24 %). V případě ostatních sledovaných látek jsme nezaznamenali významnější rozdíly mezi muži a ženami.

Z dat je dále patrné, že lidé se špatnou deklarovanou životní úrovní mají častěji tendenci označovat pravidelnou konzumaci tabáku, alkoholu a léků proti bolesti, na spaní či uklidnění za morálně přijatelnou v kontrastu s lidmi, kteří deklarují dobrou životní úroveň. Tato tendence se nepotvrzuje v případě postojů k užívání konopných drog nebo drog typu heroin, pervitin či extáze.

Otázka na morální přijatelnost konzumace jednotlivých návykových látek byla do pravidelně pokládaného bloku věnovaného názorům české veřejnosti zařazena v roce 2015, od té doby byla položena třikrát a lze tak zatím sledovat čtyřletý vývoj postojů. V porovnání s předešlými šetřeními vidíme v tabulce 1, že postoje české veřejnosti k přijatelnosti konzumace sledovaných látek jsou vesměs stabilní s tím, že nejvíce vzrostla tolerance ke konzumaci tabáku, poté k drogám jako je např. extáze, pervitin a heroin a mírný nárůst tolerance můžeme také sledovat i v případě konopných drog, jako je například marihuana a hašiš.

Tabulka 1: Morální přijatelnost konzumace vybraných látek – časové srovnání

	V/2015 P/N	V/2017 P/N	V/2019 P/N
Léky proti bolesti nebo na uklidnění	93/5	95/4	95/3
Alkohol	93/7	92/8	95/5
Tabák	85/14	80/19	90/8
Konopné drogy, jako je například marihuana, hašiš	51/47	49/48	53/43
Drogy jako je např. extáze, pervitin, heroin	14/85	11/87	17/81

Poznámka: „P“ je tvořeno kategoriemi „přijatelná pravidelná konzumace“, „přijatelná pouze občasná konzumace“, „přijatelné pouze vyzkoušet“; „N“ zastupuje kategorii „zcela nepřijatelné“. Dopočet do 100 % je tvořen odpověďmi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 4. – 14. 5. 2019, 1026 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak již bylo uvedeno výše, všech respondentů jsme se rovněž zeptali, zda mají mezi svými přáteli nebo známými někoho, kdo užívá nebo užíval konopné drogy, drogy jako je např. heroin, pervitin, extázi či někoho, kdo dlouhodobě užívá léky proti bolesti, na spaní nebo na uklidnění. Někoho, kdo užívá nebo užíval konopné drogy má mezi přáteli nebo známými téměř polovina obyvatel (47 %), přátele nebo známé, kteří dlouhodobě užívají léky proti bolesti, na spaní nebo na uklidnění jich má více než polovina (54 %) a uživatele drog jako je např. heroin, pervitin nebo extáze pak 16 %.

Všech respondentů jsme se rovněž dotazovali na jejich osobní zkušenost s konzumací drog. Tu v případě konopných drog přiznala více než čtvrtina dotázaných (26 %), v případě drog jako je extáze, heroin nebo pervitin pak přiznala dvacetina dotázaných (5 %). Co se týče dlouhodobého užívání léků proti bolesti, na spaní nebo uklidnění, s nimi osobní zkušenost uvedla v našem výzkumu více než čtvrtina respondentů (28 %).

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v19-05</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>4. – 14. 5. 2019</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1026</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>217</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem- kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OB.41a, OB.46, OB.47, OB.57</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>OB190619</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>19. června 2019</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Martin Spurný</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.
